

DUNÁNTÚLI HARANGSZÓ

„Ma, ha az ő szavát halljátok, ne keményítsétek meg a szíveteket.”

2009. november

- Zsid 3, 7-8 -

A Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület lapja

Kerekes Csaba (ev. lelkész, Uraiújfalu)

A hónap igéje: Mert ha hisszük, hogy Jézus meghalt és feltámadt, az is bizonyos, hogy Isten az elhunytakat is előhossa Jézus által, vele együtt. (1Thessz 4,14)

Hüvösödnek a hajnalok, és őszt végén a tél közeledtével olykor sűrű köd telepszik a tájra. Az átmenet is oly gyors. Egy héttel korábban még melegrekordot mértünk, a következő héten pedig a hideg próbálta szervezetünket. A hegyek „pipálnak”, az út alig látható a sűrű köd miatt. Néha csak lépésben tudok haladni az autóval. Különösnek és haszontalannak véljük ezt a homályt, amely elbizonytalanít.

Igaz ez a gondolkodásunkra is. Gyakran sűrű homályban tapogatózunk. Nem valami ismerethiányra gondolok, hiszen sokszor a rengeteg információ árvízként hömpölyög át rajtunk több kárt okozva, mint hasznot. Mégis milyen sokan szeretnénk megtudni, megérteni, merre induljunk, mert szeretnénk kiegyensúlyozottá válni, de valahogy nem megy... Ki tudja, miért? És haladok tovább az úton, még akkor is, ha nem látok előre, csak egy pár métert, ha mindent még sűrű homály főd, ha nem látom, hová tart az út. A köd pedig csak sűrűsödik, egyre csak sűrűsödik... Lesem az égboltot, várom a csodát, hogy szálljon fel. Honnan szűrődne be egy kevéske fény?

Kedves Olvasó! Nem így vagyunk-e mi is a halállal kapcsolatban? Most, amikor a temetőket járjuk, vagy megállunk szerettünk koporsója mellett. Vajon nem éreztük-e ezt a homályt, a bizonytalanságot, a félelmet, a céltalanságot, ami az életet, illetve a halált illeti? Felsőhajtunk, és talán szavak nélkül vagy éppen az őszinteség kitörésével szeretnénk elúzni a sötétséget, a homályt.

Gyermekkorom egyik ködszurkáló próbálkozása jut eszembe. Felső tagozatos iskolás lehettem, amikor több hétre kórházba kerültem. Győtört a sok fájdalmas orvosi beavatkozás, na meg a magány, hiszen oda felnőttem, így a szülőket sem engedték be. Mélyen lesújtott, és kiszolgáltatottnak éreztem magam. Félelmet és homályt éreztem. Bizonytalanságot. Akkor gondolkodtam először azon, mi van, ha meghalok. Féltem a haláltól! Nem tudtam, miért történik ez

velem, és egyáltalán meddig tart? Ki értette kétségeimet? Ki tudott rajtam segíteni? Látszólag senki. Ültem az ágyon, a gondolataim próbálták áthatolni a sötétben. El akartam úzni a ködöt, a homályt „pozitív” gondolatokkal, de nem ment. Sőt egyre sötétebb lett minden. „Egyedül” feküdtem a kórteremben, noha mellettem voltak sokan mások.

Egy éjjel azonban a nagy csendet megtörte egy kis zaj. Megnyílt az ajtó, és gyorsan odaosont valaki hozzám. Apám volt. Nem szólt egy szót sem, csak ült mellettem, fogta a kezem, és a homlokomat simogatta. Majd mikor észrevette, hogy egy nővér érkezik, ahogyan jött, úgy távozott... Megnyugodtam. Örültem. Meggyógyultam.

Ez a jelenet mélyen belém ivódott, több évtized után is erőt ad. Tudom azt, ahogyan a beteg kétségbeesett gyermekben csak egy apa tud segíteni, úgy rajtunk, a halálfélelem sötétségében csak a mennyei Atya tud fényt gyújtani szívünkben. Ő az, aki Fiára mutat, akiben valódi fény van! Aki legyőzte nem a homályt, hanem az abszolút sötétséget. Ő nem maradt a sötétségben, hanem legyőzte azt, és győzelmének igazolása, hogy harmadnap feltámadott a halálból.

Erdély egyik cseppkőbarlangjában élttem át, mi az abszolút sötétség, amikor az idegenvezető egy fél percre lekapcsolta a világítást. Semmit sem lehetett látni. Ott volt az abszolút sötétség. **A halál a Biblia szerint ilyen abszolút sötétség! De Jézusnak van igazi Fénye!** Lázár feltámasztása példa arra, hogy Jézusban ott van a Fény!

Amikor Lázár meghalt, akkor kialudt minden: az álmok, a remények, az élet maga. Azonban amikor Jézus Lázár halálával kapcsolatosan azt mondja, hogy csak alszik, akkor itt arról beszél, hogy ez az állapot, a teljes sötétség állapota visszafordítható, mert a teljes sötétségben Jézusnál fény van.

Lázár a sír mélyéből, az abszolút sötétségéből kijött a Fény felé!

Ez az az örömhír, páratlan üzenet, amiről Pál apostol is beszél a thesszalonikai levélben. Van remény, mert ahogyan Jézus meghalt, de feltámadott, úgy Isten az elhunytakat is előhossa Jézus által vele együtt!

Luther Mártonról mondják, hogy gyakran kínozták őt sötét hatalmak, és gyakran nyomott lelkiállapotban volt. Ilyen sötét

napokban egyetlen szóval vigasztalta magát: „VIVIT!” – ami azt jelenti: „Ő ÉL!” Mikor kísértései voltak, akkor krétával odairta maga elé az asztalra, sőt az ajtókra és a falakra is: Vivit, vivit! És mikor egyszer megkérdezték, hogy mit jelent ez, így felelt: „Jézus él, és ha nem élne, akkor egyetlen óráig sem kívánnék élni. De mivel ÉL, őáltala mi is élni fogunk!”

Kedves Olvasó! Ha most még úgy érzed ott a köd, a homály a szívedben akkor tud meg, hogy a mennyei Atya áttör minden korlátot, falat, a sír, a mulandóság mélységéből felemeli tekintetted Fia keresztje felé. Tekints fel, bízzál benne, higgy neki, mert benne erő van, fény van, győzelem van, szeretet van! Övéit nem hagyja el sem az életben, de a halálban sem. Legyen ez az üzenet novemberi homályt elűző tiszta Fénysugár! Ámen!

**A Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület
főbb információi, eseményei**

- Szerecseny, 2009. november 15. vasárnap – hálaadás
Ünnepi istentisztelet keretében ad hálát hatvan évvel ezelőtt felépült templomáért a szerecsenyi gyülekezet. Az alkalom november 15-én 14 órakor kezdődik Ittész János püspök szolgálatával.

További információ Zügn Tamás lelkésztől kérhető a 20/824-8816 telefonszámon.

- Nagyveleg, 2009. november 21. szombat – templomfelújítás utáni hálaadás

Megújult templomáért ad hálát a nagyvelegi gyülekezet november 21-én, szombaton délután. A 15 órakor kezdődő ünnepi istentiszteleten ígét hirdet Ittész János püspök.

További információ Bajuszné Orodán Krisztina lelkésztől kérhető a 20/770-3838 telefonszámon.

- Veszprém, 2009. december 13. vasárnap – hálaadó nap
Tíz évvel ezelőtt felépült gyülekezeti házáért ad hálát a veszprémi gyülekezet december 13-án, vasárnap. Az egész napos program délelőtt 10 órakor úrvacsorai istentisztelettel kezdődik, melyen ígét hirdet Ittész János püspök. Délután hangversenyek, kiállítás színesíti a programot.

A programról részletes információ Isó Zoltán lelkésztől kérhető a 20/824-5898 telefonszámon.

- Nagygyimót, 2009. december 13. vasárnap – hálaadás
Ünnepi istentisztelet keretében ad hálát száz évvel ezelőtt felépült templomáért a nagygyimóti gyülekezet. Az alkalom december 13-án 15 órakor kezdődik Ittész János püspök szolgálatával.

További információ Szakos Csaba lelkésztől kérhető a 20/824-4372 telefonszámon.

MEGHÍVÓ

A Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület Közgyűlésének szavazati és tanácskozási joggal rendelkező tagjait a Győrött 2009. november 14-én (szombaton) 9.30 órakor kezdődő gyűlésre a 2005. évi IV. tv. 84.§ (1) bekezdése alapján tisztelettel és szeretettel összehívjuk. Helyszín az egyházkerület székházának tanásterme (Győr, Bajcsy Zs. u. 26).

A közgyűlés nyilvános, melyre minden érdeklődőt szeretettel hívunk és várunk.

Erős vár a mi Istenünk!

Győr, 2009. október 1.

Szabó György
egyházkerületi felügyelő

Ittész János
püspök

P Á L Y Á Z A T

A Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület Elnöksége pályázatot ír ki lutheri teológiai örökségünk jobb megismertetése érdekében.

A pályázónak legalább 30-35 oldal (kb. 60 ezer karakter) terjedelemben kell elkészítenie dolgozatát

A CSALÁDFŐ ÍGY TANÍTSA HÁZANÉPÉT!

– *Nevelés Luther teológiája alapján* – címmel.

A pályázat nyitott. A jelíges dolgozatokat 1 példányban és CD-lemezen a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület Püspöki Hivatalához kell beküldeni: 9001 Győr, Pf. 1639

A dolgozat postára adásának határideje: 2009. december 15.
Eredményhirdetés az egyházkerületi napon,
2010. február 27-én.

Az első díj 100 ezer, a második 60 ezer, a harmadik 40 ezer Ft.
(A pályadíjak nettó összeget jelentenek.)

A Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület Elnöksége

Munkatársképzés Pilisecabán

Idén is útjára indítják a szervezők a gyülekezetimunkás-képző tanfolyamot a pilisecabai Béthel Missziói Központban. A képzés első alkalma 2009. november 13. és 15. között lesz, míg a második és harmadik alkalom 2010 februárjában és márciusában kerül megrendezésre. A programok minden esetben péntek 16 órakor kezdődnek, és vasárnap úrvacsorai istentisztelettel zárulnak. Anyagi hozzájárulás 3000 Ft résztvevőnként, amiről számla kérhető, melyet a küldő gyülekezet – előzetes egyeztetés alapján – megtéríthet. A jelentkezőktől a szervezők rövid motivációs levelet és lelkészi ajánlót várnak az országos iroda címére: 1085 Budapest, Üllői út 24. Bővebb beszámolókat a tanfolyamról korábbi lapszámainkban olvashatnak, illetve érdeklődni lehet a tanfolyam felelősénél, D. Szebik Imre ny. püspöknél az országos iroda címén, vagy az imre.szebik@lutheran.hu internetes címen.

Egyházkerületünk honlapja az interneten:

<http://nyugat.lutheran.hu>

A Dunántúli Harangszó az interneten:

www.harangszo.hu

Egyházunk honlapja az interneten:

www.lutheran.hu

DUNÁNTÚLI HARANGSZÓ

A Nyugati (Dunántúli) Evangélikus
Egyházkerület lapja
Megjelenik havonta, dunántúli terjesztésben

**Lapunk legközelebbi száma
2009. december 6-án
jelenik meg**

Felelős szerkesztő: Menyes Gyula
Megrendelhető a szerkesztőség címén: (20/824-4222)
Evangélikus Püspöki Hivatal 9021 Győr, Bajcsy Zs. utca 26.
Telefon: 96/516-160 96/516-162 Fax: 96/516-169
Postacím: 9001 Győr, Pf.: 1639
Kiadja a Soproni B. D. Evangélikus Gimnázium (Líceum)
Felelős kiadó: Tölli Balázs
Telefon: 99/512-430
Készült: Újsziget-rota Sárvár – 950 példányban
Kapható: a templomokban, gyülekezeti iratterjesztésben
Előfizetési díj egy évre 1400 Ft, külföldön 30 €
E-mail: harangszo@lutheran.hu
Internet: www.harangszo.hu
ISSN 1416-9770

Fehér Károly (ny. ev. esperes, Székesfehérvár)

Jelek, jelképek, szimbólumok

21. A sírkereszt

Halottak napja körül, amikor a temetők, sírok látogatása országos mozgást vált ki, és ebben a temetőlátogató áradatban bármiféle különbözőség feloldódni látszik, magától értődő, hogy a sírkeresztről essék szó. Egyrészt azért, mert annyira megszoktuk, hogy szinte észre sem vesszük, és jelentésén nem gondolkodunk. Másrészt viszont azért, mert erősödik a szándék, amely tudatosan szakítani akar ezzel a jellel. Szívesebben beszél fejfáról, sírjelről, síremlékről a sírkereszt helyett.

Valójában semmi új nincsen ebben a szándékban, annál inkább a szándék töltetében.

A sírkereszt még keresztény szellemiségű gyakorlatban sem vált általánosan elfogadott jellé. Világmeletti ismeretem híján csak hazánkról, itt is elsősorban a Dunántúlról beszélhetek, ahol a felekezeti megosztás-megosztás temetői jeleként is érvényesült. Pedig a temetőben nem a sírban nyugvók, hanem a „sírjelet” állítók között húzódnak az elváltató vonalak.

Az evangélikus hagyomány természetesen tartja, hogy a sírra a kereszt jele kerüljön. A református hagyomány a szatmárcseki temető hatalmas, csónakvégfőmájú fejfáitól a kopjafán át egészen a sima fatábláig terjed. Az előbbieket hordozhatnak jelképes hagyományt, talán még keresztény jelentés is beléjük olvasható, a tábla

azonban már csak sírhelyazonosító, mindenfajta jelképeség nélkül. Mintha ezt a tovább már nem fokozható „puritanizmust” törte volna meg az a szokás, hogy a sírjelre a kehely szimbóluma kerüljön. De ahogyan a kereszt jelét nem lehet felekezetiileg kisajátítani, úgy a kehely jele is csak a különbözőség szándékával lehet felekezethez tartozás jelképévé.

A felekezeti megosztáson túl, vagy azzal együtt, a korszellel is mindig belejátszott, mi kerüljön a sírra, a sírkőre. A barokk kor ebben a vonatkozásban is szerette a látványosságot, sőt néha a nehezen elviselhető színpadiasságot is. Elsősorban városi temetőkben, vagyonos polgárok sírjain megjelenik az angyalbrázolás, a gyászfátyolba burkolódzó, a kettétört életet sejtető oszlopszonkra boruló gyászoló, az idő múlását szimbolizáló homokóra, a keresztbe rakott lábszárcsontokra helyezett koponya, az elmúlást jelző, csengőt rázó „kaszásember”, a kihunyó életre emlékeztető, lefelé fordított, füstölgő fáklapár, az antik görög-római formájú hamvveder-urna. Mindezek a jelek régóta együtt éltek a sírkereszttel a keresztény temetőkben is, együtt élnek ma is, de a kereszt jelétől való tudatos elfordulás erősödésével szaporodhatnak is.

Mi a sírkereszt sajátosan keresztény jelképesége? Először is az, hogy nem az elmúlást ünnepli! Nem a pusztulás jele, hanem

Krisztus-jel, és egyben a Krisztusban reménykedő hit megvallásának a jele. A kereszt Urához tartozunk életünkben és halálunkban. Aki a kereszten áldozatul adta magát értünk, feltámadott, és van hatalma feltámasztani azokat is, akiknek a sírját kereszttel jelöljük. Ezt a jelet rajzolták homlokunkra megkeresztelésünkkel, konfirmációnkkor. Ez a jel kíséri minden áldást. Ez a jel rejti férj és feleség haláláig tartó hűségének a lehetőségét és együtt-tartó erejét. Ezt a jelet rajzolja majd temetői lelkészünk a koporsónk fölé. Ezzel a jellel „pecsételték le” az Őrségben a felhantolt sírhalom, amikor a keresztbe tett lapátok nyelével Andráskeresztet ütöttek a sírhalom minden oldalára: aki itt nyugszik, Krisztus oltalmában és a kereszt adta reménységben várja a nagy napot.

A sírkereszten a nevünk bele van vésvé a kereszt fájába, vagy egy lapon rá van szegezve a keresztre. Mindkét forma ugyanazt jelképezi, ugyanazt vallja: Krisztus keresztjébe, szenvedésébe, halálába és feltámasztásába van belerejtve életünk bűneinkkel, bűneink bocsánatával együtt, a Feltámasztó hatalmának és irgalmának a reménységében.

A sírkereszt jelét semmiféle dívat, kőfaragó-ráhatás, „szebbre” is telő pénztárca nem válthatja le, még akkor sem, ha a hamar korhadó fát a többit kibíró kő váltja fel. A köről se maradjon le a kereszt jele!

Dr. h.c. Keveházi László (ny. ev. esperes, egyháztörténész, Kőszeg)

Születésnap emlékezés

1483. november 10. – Luther Márton születésnapja

Egy 526 évvel ezelőtti születésnapra már nem a „köszöntés” illik, hanem a méltó emlékezés. De az viszont ne szokványos legyen, hiszen azért Luther Márton életét és munkáját nagyjából mindnyájan ismerjük. Koncentráljunk inkább erre a szóra: *születés*. Mit jelentett ez a születés, mi lett belőle, mi született ezzel a születésnapjal?

Ember született a világra. 1483. november 10-én felsírt egy gyermek az eislebeni kis házban. „Hogy én és a pápa egyszer egymással hajba kapunk, hogy én egy kolostorból menekült apácát veszek feleségül? Ugyan ki prófétálhatta volna ezt meg?” Származásáról pedig így ír Luther: „Vallom, hogy egy Eisenach környéki mőhrai paraszt fia vagyok.” Szülei szigorúan nevelték. Egyszer egy szem dió elcsenése miatt nagyon kikapott. S az iskola is szigorú volt. „Néhány tanító olyan borzalmasan szigorú, mint egy hóhér. Egyetlen délelőtt egyszer tizenöt botütést kaptam” – írja. Édesapja később bányász lett, pontosabban egy bánya kohójának bérlője. S mivel a fiú tehetséges volt, tovább tanulhatott középiskolában, sőt az egyetemre is eljutott. Talán egyszer jogász, sőt bíró lesz, „aki hintón fog járni” – álmodoztak a szülők. De ezzel a fiatalemberrel Isten másként határozott.

Isten embere született. „Ma még láttok engem egyszer, de többé soha” – mondta vidáman egyetemi társainak. Mindnyájan

tudjuk, hogy egy erfurti útja alkalmából a viharban villám csapott le mellette. „Szent Anna segíts! Szerzetes leszek!” – kiáltotta halálfélelmében. S 1505. július 17-én belépett az erfurti ágostonos kolostorba. Új élete kezdődött: Istennek „tökéletes” embere akart lenni. Küzdött szenvedélyesen bűnei ellen, böjtölt, ostorozta magát. Hiába. Ugyanakkor tanulni is kezdett Staupitz atyjának biztatására. Így került kezébe a Biblia is. S Isten embere felszentelt pap, majd a wittenbergi egyetem tanára lett. Tanítására egyre többen figyeltek fel, Bölcs Frigyes fejedelem „egyetemé” egyre keresettebb lett.

Reformátor született. Sokan úgy vélik, hogy a reformáció 1517. október 31-ével kezdődött. Kétségtelen, ekkor fogalmazta 95 tételét az egyház megújulásáról. De ez egy folyamat része volt. Maga írja, véleményem szerint már 1512-ben: „Teológiámat nem egy csapásra tanultam meg, hanem lassanként (...), amikor azt olvastam, hogy az igaz ember hitből él (Róm 1, 17), és emellett még Augustinus iratait olvastam, egyszerre megörvendeztem, hogy Isten igazsága nem más, mint könyörületesség (...) egyszer a toronyszobában tépelődtem ezek fölött az igék fölött (...) a Szentírás értelmét ebben a toronyban tette világossá előttem a Szentlélek (...) ekkor úgy éreztem, teljesen újjászülettem, mintha tárt kapun át magába az Édenkertbe léptem volna.” Ez volt a sokat

emlegetett „toronyélmény”. Innen látta másként magát, egyházát is. Ebből a boldog felismerésből született meg mindaz, ami később történt.

Új egyház született. Ki kell mondanunk, Luther ezt nem akarta. Saját egyházát szerette volna újultán látni. De kiátkozása után ezt nem tehetette. Így született meg az „új egyház”. De soha ne feledjük: a reformátor tiltakozott a „lutheránus” név ellen. Ha az új egyháznak név kell, az legyen „evangelisch”. Vagyis nem a mai értelemben vett evangélikus, hanem *evangéliumi*”. A későbbi négy „solus”: egyedül Krisztus, egyedül az Írás, egyedül a kegyelem és egyedül a hit, ebből az evangéliumból fakadó meggyőződésből született, s indult a reformáció, amelynek szelleme akkoriban már régóta a „levegőben” volt.

Rövid és nem szokványos emlékezésünkben maradjon bennünk a szó: születés. Nem véletlenül születettünk mi sem a világra. Isten akarata az, hogy az „ő emberei” legyenünk. Mindnyájunknak személyesen van szükségünk a „toronyélményre”, újjászületésre, a boldog felismerésre: Isten Fiát küldte, hogy ő bűnné, mi igazzá legyünk kegyelméből. S imádkozunk azért, hogy evangélikus egyházunk valóban „evangélium”, evangéliumból élő és azt hirdető legyen.

